

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Деян Иванов Статулов,

Институт за изследване на изкуствата, БАН

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научно направление „Кинознание, киноизкуство и телевизия, 8.4. с дисертационен труд на тема: **„Монтажни принципи от игралното кино в съвременните хибридни документални филми“**, представен от **Биляна Николова**, редовен докторант във Факултет „Екранни изкуства“, катедра „Продукция и постпродукция“ в Национална академия за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов“, с научен ръководител проф. д-р Нина Алтъпармакова.

Представените от Биляна Николова документи и материали отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Дисертационният труд е в обем от 175 страници - Първа глава с три основни точки, Втора глава с четири основни точки, Трета глава с три основни точки, Заключение, както и Приложения, Филмография, Библиография/Използвани източници. Изследването е проведено задълбочено, обхващайки широк кръг от теми и проблеми, които са представени прецизно в контекста на избраната от докторанта тема.

Хибридността в съвременното кино не е просто модна тенденция, а фундаментална промяна в начина, по който разказваме истории. Тя се проявява в размиването на границите между жанрове, между реалност и фикция, и между физическото и дигиталното пространство. В миналото хибридността е била необходимост (за да се покаже нещо, което камерата не може да заснеме). Днес тя е философия – отразява свят, в който информацията е фрагментирана и ние постоянно прескачаме между физическата реалност и дигиталното пространство. Хибридността в документалното кино е една от най-дискутираните теми в съвременната теория на киното. Тя поставя под въпрос традиционното разбиране за документалистиката като „обективно огледало“ на реалността и предлага по-сложен, субективен поглед върху истината. В ерата на *fake news* и лесноманипулируемите изображения, хибридното документално кино е

по-честно. То не претендира, че показва „цялата истина“, а признава, че всеки разказ е интерпретация. Както казва теоретикът Джон Корнър, документалистиката днес все повече се отдалечава от „доказателството“ и се приближава към „преживяването“. Пиша всичко това, за да подчертая актуалността на предложеното изследване и беше време дискутираната тема да попаднат във фокуса на подходящо научно изследване.

Дисертационният труд на Биляна Николова от една страна е задълбочен анализ на един от най-важните аспекти/компоненти при създаването на един филм – монтажът, а от друга предлага подробно изследване на един важен аспект от работата в съвременното документално кино – неговата хибритност. Двете амбициозни цели на авторката са: първо, да систематизира и анализира разнообразните методи на работа при използването на монтажа в игралното и документално кино, и второ: да покаже неговата динамика в исторически и съвременен контекст. Насочвайки вниманието си към двете тематични области, миналото и съвременността, дисертантката съумява детайлно да анализира подходи, похвати, взаимоотношения и художествени резултати и да представи изчерпателна картина на съвременното хибридно документално кино.

Ценно качество на работата е последователното съотнасяне на съвременните явления към историческата традиция, направено с ерудиция и амбиция за пълнота. Още по-ценен е анализът на сложния „спектър на взаимоотношенията между документалната автентичност и творческата интервенция на режисьора“ в исторически и съвременен аспект. Всичко това е успешно осъществено благодарение на точно поставените и ясно формулираните обект, предмет и обем на изследването, на ясното поставяне на изследователските задачи и на обосновано интердисциплинарната методология, с която се интерпретира научната проблематика. Тези положителни качества на дисертацията произтичат до голяма степен от факта, че Биляна Николова се заема с научноизследователска работа от позицията на успешен монтажист със значителен професионален стаж в киното и телевизията.

Изследването е проведено задълбочено, обхващайки широк кръг от теми и проблеми, които са представени прецизно в контекста на историческото развитие на киното. Постигнат е баланс между изследователския и практическия подход, акцентиращи върху развитието

на филмовата изразност и професионално-практически анализ, които се основава на личния опит на дисертанта и неговите обобщения, почерпени от доброто познаване на един от компонентите на филмовата творба – монтажът. Позоваването на примери от българското кино допълнително допринася и за оригиналността на разработката.

В приложената специална справка с научни приноси на настоящия текст дисертантът коректно и обстойно е изложил научните приноси на неговото изследване, като с настоящото становище потвърждавам изцяло тяхната валидност и значимост. Бих искал да добавя, че за целите на дисертационния труд е използвано съчетание от утвърдени методологически похвати и инструменти, които са умело приложени при изследването. Текстът на дисертацията притежава значителна познавателна стойност, написан е на добър език, обогатен с голямо количество филмови примери и конкретни анализи. Бих препоръчал на авторката да се ограничи в използването на епитети и определения, които не прилягат на един дисертационен труд. Посочените от автора приноси са обективни и отговарят на съдържанието на дисертацията. Авторът има необходимите публикации в специализирани издания.

В заключение представеният дисертационен труд на тема „Монтажни принципи от игралното кино в съвременните хибридни документални филми“ изпълнява изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности. Текстът е самостоятелен научен труд със собствени оригинални и приноси моменти в дообогатяване на съществуващо знание в областите на екранните изкуства. Това ми дава основание убедено да гласувам за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Биляна Николова.

Доц. д-р Деян Статулов

08.01.2026 г.

София